

Evaluering af Efterskoleforeningens indsatsprojekt "Kvalificering af grønlandske elever ophold på efterskole i Danmark" 2008

Analyse, vurdering og fremtidige udviklingsperspektiver

**Evaluator: Lise Lyngby Binderup, praktikant,
Efterskoleforeningen 2008**

Indholdsfortegnelse

1. **Indledning** ● 1
 - 1.1. Efterskoleforeningens indsatsprojekt – baggrund og målsætning ● 1
 - 1.2. Denne evalueringens formål og design ● 2
 - 1.3. Opsummering af denne evaluering ● 3
2. **Præsentation af baggrunden for indsatsen** ● 3
 - 2.1. Opsummering af evalueringsrapport fra jcvu, samt tilhørende statusrapport ● 3
 - 2.2. Opsummering af evaluering fra Det Grønlandske Hjemmestyre ● 4
3. **Præsentation af indsatsprojektets forløb** ● 5
4. **Indsatsen** ● 6
 - 4.1. Kurset ● 6
 - 4.2. Temanummeret ● 11
5. **Øvrige kommentarer** ● 12
6. **Konklusion og fremtidige udviklingsperspektiver** ● 13
 - 6.1. Indsatsprojektets forløb ● 13
 - 6.2. Kurset og temanummeret ● 14
7. **Litteratur** ● 16

Bilagsoversigt

1. Ansøgning om forsøgs- og udviklingsmidler
2. Notat – Maren Ottar Alstrup
3. Datagrundlag
4. Spørgeguides
5. Kursusprogram
6. Temanummeret ”Kunsten at kramme et snefnug”
7. Program – træf for grønlandske elever på Bråskovgaard's Efterskole

1. Indledning

1.1. Efterskoleforeningens indsatsprojekt – baggrund og målsætning

Der har siden 1960'erne været tradition for at sende grønlandske elever på efterskole i Danmark. Generelt set vurderes det, at de grønlandske elever får et tilfredsstillende fagligt og personligt udbytte af et efterskoleophold (Direktoratet et al. 2005:78-79). Samtidig er der flere udfordringer forbundet med arbejdet med de grønlandske elever, hvor fx kultur og sprogforskelle og det at være langt væk hjemmefra, kan blokere for et udbytterigt efterskoleophold, eller føre til frafald (Daugaard 2004:9-11; Direktoratet et al.:9,12-14).

I 2008 har Efterskoleforeningen taget initiativ til at igangsætte projektet ”Kvalificering af grønlandske elevers ophold på efterskole i Danmark” (herefter indsatsprojektet). Jf. indsatsprojektets titel har formålet primært været at styrke efterskolemedarbejderes kompetencer i deres arbejde med grønlandske elever. To aktiviteter blev igangsat, for at opnå denne målsætning. Et kursus for efterskolemedarbejdere og et temanummer som indstik i Efterskolebladet omhandlende grønlandske elever på efterskole. Nærværende evaluering vil analysere, hvordan indsatsprojektet har kvalificeret de grønlandske elevers efterskoleophold med henblik på at vurdere indsatsprojekts kvalitet og relevans, samt give et fremadrettet blik på fremtidige udviklingsperspektiver i arbejdet med grønlandske elever på efterskole.

Behovet for indsatsen var primært afdækket ud fra to evalueringsrapporter. De to rapporter indeholder anbefalinger til fremtidig udvikling af efterskolernes arbejde vedrørende grønlandske elever. Den første er fra jcvu¹: ”Evaluering – Grønlandske elever i efterskolen med fokus på dansk, vejledning og dansk/grønlandsk kultur” af Line Møller Daugaard (Daugaard 2004) og dertilhørende statusrapport: ”Statusrapport – på vej mod en andetsprogpædagogik for grønlandske efterskoleelever” (Daugaard et al. 2005). Den anden evalueringsrapport er fra Det Grønlandske Hjemmestyre – Direktoratet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke: ”Redegørelse – vedrørende evaluering af ordningen vedr. tilskud til efterskoleophold i Danmark” (Direktoratet et al. 2005).

Behovet for indsatsen er endvidere begrundet i det større antal grønlandske elever, der er på efterskole i indeværende skoleår, eftersom to årgange af grønlandske elever forlader folkeskolen til sommer, idet nogle elever forlader d. 11. skoleklasse efter gammel lov, mens andre forlader 10. klasse efter ny lovgivning. Dette forhold omtales også som ”den dobbelte årgang” (Efterskolen 2007:10).

På baggrund af de to evalueringsrapporter, ud fra egne erfaringer med Efterskoleforeningens indsatsområde vedrørende grønlandske elever og opmærksomheden på ”den dobbelte årgang” ansøgte konsulent i Efterskoleforeningen, pædagogisk enhed, Maren Ottar Alstrup om forsøgs- og

¹ ”Jysk Center for Videregående uddannelse” er det nuværende ”VIA University college”

udviklingsmidler ² til ”kvalificering af grønlandske elevers ophold på efterskoler i Danmark” (bilag 1) i oktober 2007. Maren Ottar Alstrup har i et notat opsummeret de to evalueringsrapporters konklusioner og anbefalinger, hvilket har dannet grundlag for indsatsprojektets form og indhold (bilag 2).

1.2. Denne evaluerings formål og design

Denne evalueringsrapport er finansieret af Efterskoleforeningens forsøgs- og udviklingsmidler. Den er skrevet på baggrund af en analyse af dokumenter relateret til indsatsen vedrørende grønlandske elever på efterskole³ og analyse af telefoninterviews med involverede i indsatsprojektet (bilag 3). Der er i alt lavet 21 kvalitative telefoninterviews med en varighed fra ca. ti minutter op til en time – gennemsnitlig ca. 30 min. pr. interview. De har alle fundet sted mellem d. 12.-27. november 2008. Undertegnede evaluator er antropologistuderende og praktikant i Efterskoleforeningen i forhold til Maren Ottar Alstrups arbejde i pædagogisk enhed. Derfor har jeg et indgående kendskab til de specifikke indsatser som pædagogisk enhed i Efterskoleforeningen varetager, men jeg har ikke selv deltaget i udviklingen af indsatsprojektet evalueret i denne rapport.

Det ville have været fordelagtigt at have påbegyndt nærværende evaluering umiddelbart efter kursusdagene d. 28. og 29. Maj 2008, hvor de var i frisk erindring hos kursUSDeltagerne (herefter deltagerne). Det tilbageskuende blik, som derfor er præmissen for denne evaluering kan medføre bias pga. deltagerne forglemmelse omkring begivenhederne. Det er der forsøgt at tage højde for i formuleringen af spørgeguides (bilag 4), der er konstrueret med henblik på at genkalde efterskolemedarbejdernes oplevelse af hhv. kurset og temanummeret.

Styrken ved at evaluere retrospektivt kan være, at det reelt er muligt at afdække om fx deltagelse i kurset har haft nogen langtidseffekt på den enkelte efterskolemedarbejders refleksion og praksis i arbejdet med grønlandske elever. På denne måde bliver det klart, om eventuel ny viden er forankret i praksis. Når jeg bruger begrebet praksis i rapporten skal det forstås, som den praksis efterskolemedarbejderne udøver i arbejdet vedrørende grønlandske elever på efterskole. For at opnå indsigt i en eventuel langtidseffekt af aktiviteterne, fx om ny viden har ført til ændret praksis og afdække hvilke udviklingsperspektiver det kan anspore til, vil jeg gøre brug af kvalitativ metode. Den vil være specielt velegnet, da muligheden for at stille deskriptive spørgsmål og improvisatorisk spørge ind til svarene kan give et indblik i efterskolemedarbejdernes refleksioner over egen læring og praksis. Sådanne data fra interviews med efterskolemedarbejderne – eksperterne i praksisfeltet – kan opsamles og give inspiration

² Ansøgt ved Bevillingsnævnet i Efterskoleforeningen

³ (Daugaard 2004; Daugaard et al. 2005; Direktoratet et al. 2005)

til fremtidige udviklingsperspektiver. Ved at give efterskolemedarbejderen mulighed for aktivt at forholde sig til egen læringsproces og praksis gennem konstruktive og fremadrettede spørgsmål, kan interviewet desuden have en positiv effekt på medarbejderens fremtidige hverdagspraksis. Der kom mange spændende refleksioner og idéer frem i interviewene og derfor har jeg valgt at medtage mange citater – specielt i afsnittene om kurset og temanummeret. Ud over en helhedsvurdering af indsatsprojektet, kan nærværende evaluering åbne op for fremtidige udviklingsperspektiver i arbejdet vedrørende grønlandske elever på efterskole⁴.

1.3. Opsummering af denne evaluering

I første afsnit er indsatsprojektet og rammerne for denne evalueringsrapport blevet præsenteret.

I andet afsnit vil de to evalueringsprojekters anbefalinger⁵ som bl.a. lå til grund for indsatsen i hovedtræk blive opsummeret for at give læseren en indsigt i indsatsprojektets felt.

I det tredje afsnit vil jeg opridse, hvordan selve projektet er forløbet og præsentere de tanker Maren Ottar Alstrup og ansvarshavende redaktør for Efterskoleskolebladet, Torben Elsig, har gjort sig omkring indsatsen.

I afsnit fire præsenterer og analyserer jeg kurset og temanummeret ud fra de data jeg har indsamlet gennem telefoninterviews. Her vil jeg bruge empiriske eksempler og citater til at belyse, hvordan kurset og temanummeret har kvalificeret efterskolemedarbejderne.

I afsnit fem vil jeg vurdere og konkludere på indsatsprojektet i et udviklingsorienteret, fremadrettet perspektiv.

2. Præsentation af baggrunden for indsatsen

2.1. Opsummering af evalueringsrapport fra jcvu, samt tilhørende statusrapport

Rapporten evaluerer kvalitativt projektet og dets forløb fra 2003 til 2004 (Daugaard 2004) og efterfølges af en statusrapport, der samler op på projektprocessens udvikling og erfaringer (Daugaard et al. 2005).

Projektets sigte var at afprøve forskellige tiltag rettet mod arbejdet med de grønlandske elever med hovedfokus på dansk, vejledning og dansk og grønlandsk kultur. Projektet fandt sted på 3 østjyske efterskoler og bestod af aktiviteterne: ekstra danskundervisning, lærerkursus, vejlederdag,

⁴ Overordnet set, er evalueringens design inspireret af litteratur om anvendt antropologi af Alexander M. Ervin (Ervin 2005), om interessentanalyse af Hans Mikkelsen og Jens O. Riis (Mikkelsen & Riis 2003) samt med inspiration fra organisationsudviklingsteorien "Appreciative Inquiry" udviklet af David Cooperrider. Spørgeteknik er de kvalitative interviews inspireret af litteratur af James P. Spradley (Spradley 1980) og Babbie Earl (Babbie 2000).

⁵ (Daugaard 2004; Daugaard et al. 2005; Direktoratet et al. 2005)

kulturekskursion til København, opbygning af chatrum, studietur til Grønland og ”grønlænderweekends”(Daugaard 2004:9). Det, at de tre skoler i en periode har intensiveret deres aktiviteter i arbejdet med grønlandske elever og arbejdet med forskellige tiltag, har haft positivt effekt på de grønlandske elever – her har ekstra dansk undervisning vist sig, at være af stor betydning for at få mest muligt ud af et efterskoleophold. Endvidere har projektet øget lærernes bevidsthed og refleksion omkring arbejdet med de grønlandske elever og gjort det mere systematiseret (Daugaard 2004:38).

I forhold til fremtidig udvikling har evalueringen peget på ”fortsat uddannelsespolitisk afklaring”, da efterskolemedarbejdere i forhold hertil efterspørger tydeligere målsætning med de grønlandske elevers ophold. Det anbefales at styrke vejledernes kvalifikationer i forhold til de grønlandske elevers videre uddannelsesmuligheder og sikre bedre koordinering imellem danske og grønlandske uddannelsesinstitutioner og myndigheder. Endvidere er en udfordring at styrke den sprogpædagogiske indsats med lærere kvalificeret hertil, fx gennem ”dansk som andetsprog”. I forhold til formidling og vidensdeling mellem skoler, der har grønlandske elever anbefales det at støtte op herom, fx ved at udgive en ”best practice”. Der nævnes endvidere forskellige temaer for potentielle fremtidige indsatsområder, fx at styrke forældrekontakten, idet sprog- og kulturforskelle, geografisk afstand mv. kan blokere herfor. Informationen til kommende grønlandske elever om efterskolelivet kan styrkes for at forventningsafklare og forebygge frafald. Desuden anbefales det, at have en øget opmærksomhed på forskelle og ligheder mellem grønlandske elever og andre tosprogede og et øget fokus på elevinddragelse, for at skabe bedre ejerskab over udviklingen for de involverede (Daugaard 2004:31-40). Førnævnte statusrapport på projektet kom primært til at omhandle andetsprogpædagogik i arbejdet med grønlandske elever. Statusrapporten viser, at der fortsat er behov for at styrke den sprogpædagogiske indsats, fx at andetsprogsundervisning bør prioriteres gennem nye projekter, gode rammer og flere ressourcer, med øget opmærksomhed på skemalægning, uddannelse og opbakning fra ledelse. Desuden kan indsatsen understøttes af samarbejde mellem skoler i forhold til vidensdeling og ved at have et øget fokus på at engagere eleverne (Daugaard 2005 et al.:32-34).

2.2. Opsummering af evaluering fra Det Grønlandske Hjemmestyre

Rapporten evaluerer på grønlandske elevers efterskoleophold med henblik på en evt. justering af Hjemmestyrets tilskudsordning. I evalueringens sammenfatning opsummeres følgende hovedfokus: Elevernes begrundelse for at tage på efterskole og deres udbytte heraf, deres faglige forudsætninger og behov, valg af skole, frafaldsprocenter, videre uddannelsesforløb, de økonomisk og administrative forhold (Direktoratet et al. 2005:11-18). Opsummeret konkluderer og anbefaler evalueringen følgende:

Evalueringen vurderer, at hovedparten af de grønlandske elevers personlige og faglige udbytte af et efterskoleophold er tilfredsstillende og at det ruste dem i deres videre uddannelsesforløb. Endvidere oplyses det, at en efterskoleplads er billigere at finansiere end en folkeskoleplads og vurderes som den bedste mulighed for at styrke de grønlandske elevers danskfaglighed. Det anbefales at få klarhed omkring målsætningen med tilskudsordningen, for at kunne vurdere effekten af opholdet og fordi efterskolerne har behov for at vide, hvilke forventninger der er forbundet med tilskuddet. Det bør gives til elever, der har behov for et ophold og forudsætninger for at få et tilfredsstillende udbytte af opholdet. Her anbefales det at gøre en sprogtest obligatorisk i forbindelse med ansøgning, samt at skoleudtalelser det pt. ligger til grund for elevens forudsætninger for et efterskoleophold mere klart præciserer den enkelte elevs forudsætninger for at tage et efterskoleophold og at ansøgerens egen begrundelse forsat vægtes. I forhold til tilskudsordningen bør der justeres, så der kan etableres ”reservekontaktfamilier”, da eleven ellers kan risikere at stå uden et sted at tage hen når skolen er lukket i ferier etc. I forhold til kvalificering af et efterskoleophold bør vejledningen under efterskoleopholdet, den ekstra danskundervisning og samarbejdet mellem det danske og grønlandske uddannelsessystem styrkes (Direktoratet et al. 2005:78-87).

3. Præsentation af indsatsprojektets forløb

Jf. indledningen blev der ansøgt om, og godkendt, midler til at iværksætte indsatsprojektet. Det bestod af en efteruddannelsesdag for efterskolemedarbejdere i form af et kursus på Sjælland og i Jylland med titlen ”Grønlandske elever på efterskole” (bilag 5). Endvidere blev udgivet en publikation om grønlandske elever på efterskole, temanummeret ”Kunsten at kramme et snefnug” (bilag 6), der udkom som et selvstændigt blad og som et indstik i Efterskolebladets augustnummer 2008. Indsatsprojektet har forløbet fra efterår 2007 hvor forsøgs- og udviklingsmidlerne blev ansøgt og frem til august 2008 hvor temanummeret udkom.

Maren Ottar Alstrup fortæller, at hun fik ideen til indsatsen fordi hun, i de ca. 6 år hun har arbejdet for Efterskoleforeningen, har fået mange henvendelser fra efterskolemedarbejdere om arbejdet vedrørende de grønlandske elever. Hun var selv i Grønland i 2007, hvor hun fik et indblik i det grønlandske system og nye kontakter. Efterfølgende læste hun de to evalueringsrapporter, og i lyset af de anbefalinger der blev præsenteret og ”den dobbelte årgang”, så hun et behov for at igangsætte indsatsen for at kvalificere arbejdet med de grønlandske elever. Hun valgte kursusformen og temanummeret for at komme ud til så mange i efterskoleverdenen som muligt.

I forhold til kurset forsøgte hun at være ”den koordinerende faktor” i arbejdet med at få de mange samarbejdspartnere og skoler til at møde hinanden gennem et kursus. Hun blev inspireret af et lignende

kursus, som blev afholdt i 2005⁶. Hun holdt fokus på det faglige frem for netværksdannelse, som der ikke var afsat tid til i programmet. Netværksmuligheden ville hun afsætte tid til, hvis hun skulle lave noget om ved kurset. Hun oplevede selv, at der var meget stor tilfredshed med kurset og har fået god respons på det, men ville dog gerne have haft flere deltagere med på kursusdagen i København.

I forhold til temanummeret holdte Maren Ottar Alstrup og Torben Elsig, redaktøren af Efterskolebladet et møde, hvor han gav ideen til at lave temanummeret som et indstik i Efterskolebladet. De diskuterede temaer og kontakter hvorefter Torben arbejdede videre med ideen. Temaer der primært skulle dækkes ind var information om kontaktfamilier, den sprogpædagogiske udfordring, dansk som andetsprog, sociale og kulturelle opmærksomheder i mødet mellem dansk og grønlandsk kultur og information om mulige samarbejdspartnere for efterskolemedarbejderne. Torben Elsig fortæller, at han ønskede et temanummer, der skulle indeholde et ”mix” af historier og temaer fra forskellige vinkler. Det skulle være relevant for både lærere, skoler og skoleledelse. Han forsøgte at gøre indholdet meget konkret og brugbart i praksis. Et eksempel er side 10-11 i temanummeret, hvor de forskellige instanser, der er involveret i forhold til de grønlandske elever på efterskole, er ridset op. Der er tryk ca. 7000 eksemplarer af temanummeret udsendt som indstik i Efterskolebladet, inkluderet et bladoplæg på ca. 600 eksemplarer rettet til samarbejdspartnere og andre interesserede.

4. Indsatsen

4.1. Kurset

Jeg interviewede fire ud af seks oplægsholdere, seks deltagere fra kurset i Jylland og fire deltagere fra kurset i København for så vidt muligt, at få dækket begge kursusdage ind. Jeg kontaktede dem ud fra hvilke skoler, der havde flest grønlandske elever og valgte som udgangspunkt de skoler i forventning om, at medarbejderne herfra ville have en speciel interesse i, og en reflekteret holdning omkring arbejdet med grønlandske elever og kurset. På trods af dette valg viste det sig alligevel, at de enkelte lærere havde meget forskellig erfaring med at arbejde med grønlandske elever – alle havde dog nogen erfaring.

Temaer som kom op på kurset var Line Møller Daugaards oplæg om ”dansk som andetsprog” for grønlandske elever og hvordan man sprogpædagogisk kan arbejde med dette læringsvilkår for grønlandske elever på efterskole. Her blev der givet eksempler på, hvordan det kan finde sted både i forhold til det talte og skrevne sprog og hvad man skal være specielt opmærksom på i arbejdet med andetsprogpædagogik. Dernæst blev der læst/fortalt en grønlandsk myte, ”Drengen Kaassassuk”, ved

⁶ Kurser for efterskolelærere ”Elever fra Grønland”, d. 12. Og 14. april 2005 på hhv. Lynghøj og Sydvestfyn Efterskole.

Naja Rosing Olsen – den blev læst op på kurset i København og fortalt på kurset i Jylland. Efterskolelæreren Anne Bloch Poulsen fra Glamsbjerg Efterskole fortalte om hendes erfaringer i dagligdagen med at arbejde med grønlandske elever på efterskole og hun gav idéer til, hvordan man i praksis kan gribe hverdagens udfordringer an. Her gav hun fx idé til, hvordan man sammen med de grønlandske elever kan afholde weekends for de grønlandske elever fra omkringliggende skoler, så de får mulighed for at møde andre grønlandske efterskoleelever. Det inspirerede flere på kurset, hvilket vil blive uddybet. Eskimologen Svend Kolte fortalte om de grønlandske elevers sociale og kulturelle baggrund og beskrev lokale forskelle i det grønlandske samfund. Han kom også ind på, hvordan grønlandsk opdragelse, sprog og retorik kan adskille sig fra dansk. Gitte Hertling og Bolette Rasmussen fra de grønlandske huse fortalte om hvilket tilbud, muligheder og samarbejder de kunne bidrage med til efterskolerne og til de grønlandske elever på efterskole.

Oplægsholderne, hvoraf tre ud af fire havde været til stede begge dage, gav udtryk for, at der havde været stor forskel på de to kursusdage i forhold til antallet af deltagere. Antallet af deltagere i Jylland havde været meget højere end på Sjælland med hhv. 41 og 14 deltagere. Kursusstedet i Jylland blev fremhævet som godt og flere oplægsholdere oplevede, at deltagerne havde virket mere engagerede på kursusdagen i Jylland, hvilket blev forklaret med det større fremmøde i Jylland. Omkring kursets indhold og forløb vurderede oplægsholderne, at det havde været nogenlunde det samme på begge dage. Oplægsholderne gav generelt udtryk for, at kurset var et godt tiltag og at de selv blev inspirerede af hinandens oplæg. Samtlige oplægsholdere oplevede generelt deltagerne som aktive, interesserede og engagerede. Flere af oplægsholderne har efterfølgende fået positiv feedback på deres oplæg.

De deltagere der blev interviewet havde alle nogen erfaring (et eller et par år) eller meget erfaring (over ti år) i arbejdet med grønlandske elever. Deltagerne havde hørt om kurset gennem forskellige kanaler, såsom Efterskolebladet, Efterskoleforeningens nyhedsbrev, Efterskoleforeningens nyhedsbrev om tosprogede gennem en kollega, på nettet og gennem Maren Ottar Alstrup. De valgte primært at deltage, fordi de arbejder med grønlandske elever på deres skoler. Flere så arbejdet som udfordrende og spændende, og var derfor interesserede i ny viden om området. Det at kurset var gratis, havde også betydning for fremmødet.

Samtlige interviewede deltagere har fundet kurset relevant i forhold til deres arbejde. Kun en af de adspurgte så ikke et behov for kurset for vedkommendes egen skole, men ellers gav alle udtryk for at de så et større eller mindre behov for kurset.

Det varierede dog, hvor meget deltagerne synes de havde fået med sig hjem fra kurset. For nogle havde det været en øjenåbner, der gav dem meget ny viden indenfor området. For andre bekræftede noget af indholdet i kurset deres nuværende praksis, inspirerede dem og gjorde dem mere opmærksomme og

reflekterende i deres arbejde. Flere gav også udtryk for, at kurset havde givet dem nye perspektiver og redskaber, de anvendte i deres daglige arbejde.

Det var få deltagere, der oplevede at noget var mindre godt eller manglede på kurset. Nogle vurderede, at myte-fortællingen ikke havde været specielt spændende eller relevant for dem, og gav udtryk for, at de mere kom for at få konkrete redskaber og ny viden til deres hverdagspraksis.

Flere deltagere ønskede mere mulighed for networking med andre skoler og et par deltagere havde håbet på mere netværksmulighed på selve kurset, som en deltager udtrykte det:

”Vi havde en endnu større forventning om networking – måske var det ikke rimeligt, da det ikke stod i programmet. Det ville have været godt hvis der havde været lidt mere forum til networking – tid til at man kunne lave nogle aftaler efterskolerne imellem om erfaringsudveksling og arrangementer. Hvis vi skulle komme igen skulle networking være i fokus. Der var lidt for meget en-vejs-kommunikation. Det kunne have været spændende at diskutere mere med kolleger” (kursusdeltager)

Nogle få deltagere synes ikke de havde fået så meget ny viden med hjem. En del var glade for den viden de fik om, hvor de kan søge information om deres arbejde, fx gennem de grønlandske huse og hos Efterskoleforeningen. Generelt set var forventninger til udbyttet af kurset ret forskellige, hvilket kan tale for en mere differentieret indsats fremover.

Mange fremhævede Svend Koltens oplæg som specielt godt, fordi det gav information om de grønlandske elevers sociale, kulturelle og sproglige baggrund, hvilket flere deltagere gav udtryk for, var viden de manglede i deres hverdag for bedre at kunne forstå de udfordringer og problemer, der kunne møde de grønlandske elever under et efterskoleophold. Behovet for mere viden om tosprogethed var generelt udtalt blandt deltagerne, hvorfor også Line Møller Daugaards indlæg om tosprogethed af flere blev fremhævet som nyttig viden, specielt i undervisningssammenhæng. Denne nye viden om sprogets betydning fra Kolte og Daugaards oplæg gav flere deltagere også udtryk for, at de kunne bruge i deres hverdagssamtaler med eleverne, hvor deltagerne blandt andet var blevet mere opmærksomme på, at danskere generelt set er mere talende end grønlændere og at opmærksomhed på sproglighed, mimik og retorik har stor betydning i relationen til de grønlandske elever. Anne Blochs oplæg om egne praksiserfaringer blev også fremhævet af mange som nyttig viden til deres hverdagspraksis.

I forhold til om deltagerne oplevede at de havde fået ny viden som de brugte i deres daglige arbejde svarede otte ud af ti ”ja”. Denne viden blev anvendt på forskellig vis i praksis. Her var det viden fra Kolte, Daugaard og Blochs indlæg der blev refereret til. Der var generel enighed om, at den nye viden ikke var svært at omsætte i praksis, da det var meget konkret viden og derfor relativ let at tænke ind i dagligdagen – flere af deltagerne troede også, at de grønlandske elever ville kunne mærke en forskel på deres (efterskolemedarbejdernes) ændrede praksis efter kurset. Nogle nævnte dog, at der ikke var tilstrækkelige ressourcer til, at deres nye ideer og tiltag kunne blomstre.

Flere deltagere havde taget initiativ til at videreformidle deres nye viden fra kurset til deres kolleger, ved fx at holde oplæg for deres kolleger, som følgende illustrerer:

“Vi var meget begejstrede for dagen og har videregivet erfaringer til vores kolleger på et lærermøde“ (kursusdeltager)

”På pædagogisk dag holdt jeg oplæg for kolleger om grønlandske elever, fx om de kommer fra øst- eller andre områder af Grønland, om kontaktfamilier, det grønlandske hus og praktiske ting som er vigtige at vide om grønlandske elever. Alt på kurset var relevant” (kursusdeltager)

”Jeg gik hjem og gav de historier [ideer fra Anne Blochs oplæg] videre til kolleger. Det gav bedre forståelse for det [arbejdet med de grønlandske elever] der var mange eksempler – der var faktisk rigtig meget at det vi kan bruge” (kursusdeltager)

I hverdagsrelationen havde efterskolemedarbejderne fået mere fokus på, hvordan de udtrykte sig overfor de grønlandske elever. Ny praksis i den sproglige kommunikation – både i og udenfor undervisningen – var gennemgående. Nogle stykker gav udtryk for, at de havde ændret didaktik, som en deltager beskriver det:

”Konkret synes jeg kurset har hjulpet undervisningsmæssigt. Jeg har ændret didaktik, nu giver jeg mere tid, prøver at læse mellem linjerne [...] helt konkret fx også finde undervisningsmateriale de kan overskue... det har været meget positivt” (kursusdeltager)

I den mellem menneskelige og sociale relation havde flere fået en større forståelse for, hvilke sociale baggrunde de grønlandske elever kommer fra, og hvordan mødet med Danmark og efterskolelivet kan være specielt svært eller udfordrende for de grønlandske elever, hvilket gjorde det lettere for lærerne at forholde sig til elever, som af forskellige årsager havde det svært. Fx siger en deltager:

”Vi kunne bruge den viden vi fik om ting vi ikke vidste, derved undgår vi ubehagelige overraskelser, da mange af dem [de grønlandske elever] kan have ”ting med i bagagen” – vi er mere forberedte nu [...] jeg tager også mod til at spørge til ind til problemer i højere grad end før [...] en elev med problemer har vi mere overskud til nu pga. ny viden, vi er mere åbne overfor de sociale problemer, fordi vi forstår dem [de grønlandske elever] bedre” (kursusdeltager)

Endvidere gav flere deltagere udtryk for, at den nye indsigt i de grønlandske elevers baggrund havde ført til ændringer af skolens strukturelle praksis. Fx havde flere skoler nu mere fokus på de grønlandske elevers sociale og kulturelle baggrund og modtagelsen af grønlandske elever. Det har bl.a. medvirket til, at de grønlandske elever og deres familier er mere forberedte på, hvad der venter dem i løbet af et efterskoleår. Fx har nogle skoler direkte korrespondance med dem inden de kommer til Danmark. Følgende er et par eksempler på, hvordan nogle skoler konkret har ændret på deres praksis:

”Hvad er det vi har med at gøre her? Hvordan rekrutteres eleverne? Hvem er de? Det giver eftertanke til det samarbejde, vi skal have med dem før de kommer – fx i forhold til forventninger. Efter kurset gjorde jeg det, at i sommerferien sendte jeg brev til kontaktfamilierne om rettigheder, pligter og vores forventninger. Desuden henvendte vi os til samtlige familier på Grønland før eleverne kom, for at få en lidt bedre start [...] – eleverne i år er bedre rustet.” (kursusdeltager)

”De efterfølgende grønlandske elever [efter kurset] forholdt jeg mig til på en anden måde – nu har jeg meget mere indsigt i hvor de kommer fra, deres ungdom, deres sociale kår – har de fx netværk i Danmark? Allerede nu [november ’08] er vi ved at optage grønlandske elever til næste år. Her er der korrespondance med familierne – vi har mere kontakt og fokus på hvem de er. Før var optaget gennem henvisninger fra andre instanser [...] ja, det er

inspiration fra kurset, for jeg gjorde det jo ikke før [havde direkte korrespondance] jeg er meget mere bevidst om, hvor vigtigt det er at have meget mere baggrundsviden” (kursusdeltager)

Som eksempel på en meget organiseret praksis, har en efterskolemedarbejder fra Bråskovgård Efterskole igangsat en årsplan i forhold til de grønlandske elever, hvilket var en aflægger fra oplægget af Bloch. Medarbejderen beskriver det således:

”For det første har jeg udarbejdet en handleplan for, hvordan vi bedre kan favne vores grønlandske elever og hvordan vi skal modtage dem – det har jeg fået med i forbindelse med kurset. Det er en overordnet en årsplan for tiltag vedrørende grønlandske elever i løbet af året, hvornår vi kontakter dem, og hvad skal der ske på skolen i forhold hertil, og hvordan vi forholder os til, hvad de kommer fra, fx sørge for at de kommer på kulturture og fx ud at køre i tog – de er ikke vandt til den type infrastruktur i Grønland. Det var en ideal-plan, men den kunne ikke føres ud i livet pga. for få timer. Derefter udarbejdede jeg en mere realistisk plan. I marts ved vi fx hvilke grønlandske elever vi skal have. Vi sender brev til eleverne, som vi oversætter til grønlandsk. Derudover får jeg en af de nuværende grønlandske elever til at skrive på grønlandsk om deres ophold, og det bliver sendt med. I løbet af året er der bl.a. også en uddannelsesdag i det grønlandske hus. Omkring modtagelse står der fx også at de ikke har cykler, sengetøj etc. – praktiske ting vi skal have fulgt op på” (kursusdeltager Lucca Nymand, Bråskovgård Efterskole)⁷

Desuden har to efterskoler – Bråskovgård og Galtrup – taget initiativ til at afholde en weekend for grønlandske elever fra andre efterskoler. De interviewede medarbejdere fra skolerne har begge givet udtryk for, at det er en idé de har fået inspiration til direkte fra Anne Blochs oplæg på kurset, hvor hun fortalte om de weekends der blev afholdt på Glamsbjerg Efterskole. Her beskriver de to kursusdeltagere deres weekends:

”Weekenden var direkte inspireret fra Glamsbjerg og lå i weekenden d. 14. - 16. november. Det som umiddelbart fængede mig var argumentet om, at i efteråret har flere af eleverne generelt lidt hjemme. Her kan weekenden være noget, de kan se frem til og give dem den der fællesskabsoplevelse af at være en majoritet i stedet for at være en minoritet – at de får mulighed for at tale grønlandsk og give dem den oplevelse – det er helt klart en fastholdelsespolitik. De der par uger inden weekenden var der en fantastisk energi, fordi de glædede sig – bagefter varede den ved, fordi de har haft en rigtig god oplevelse. De danske elever der var her, fik en oplevelse for livet. Efterfølgende har de grønlandske elever fået kontakt til hinanden – rigtig meget endda, fx gennem ”Arto” og ”Messenger” og de har fået nye kammerater de kan besøge (kursusdeltager, Lucca Nymand, Bråskovgård Efterskole) (Se program for weekenden: bilag 7)

”Vi har lige haft en weekend for de grønlandske efterskoleelever her i Nordvestjylland på Galtrup Efterskole. Det var en ide vi fik direkte fra kurset. Vi ville give vores grønlandske elever en god oplevelse, de kunne se frem. De fik lov til at invitere alle deres grønlandske venner fra andre efterskoler. Vi har ikke haft noget frafald i år indtil nu og det er ret fedt – de har virkelig set frem til den her weekend. Eleverne stod selv som arrangører og weekenden blev afholdt lige i denne her weekend [d. 22. - 23. Nov.]. Det var en stor succes. Vi havde samarbejdet med det grønlandske hus i Ålborg. Det er vigtigt for mig, at det ikke kostede noget for de grønlandske elever vi inviterede. For det første fordi de skal føle sig velkomne, og for det andet fordi det gør det lettere for dem, idet nogle af dem ikke rigtig har nogle penge” (kursusdeltager Jens Hvid, Galtrup Efterskole)

Flere skoler er blevet inspirerede til at holde weekends for de grønlandske elever. Dette kan kalde på en national organisering for at undgå spildt dobbeltarbejde, fx sagde en deltager:

”Jeg synes godt der kan være mere samarbejde skolerne imellem – jeg ved, der er initiativer imellem nogle skoler, fx som en grønlænderweekend. Hende med erfaringerne, [Bloch] vi ville gerne holde en lignende grønlænder weekend, men så fandt vi ud af, at det allerede havde været afholdt – det er godt, at det er blevet holdt, men vi ville gerne have haft nogle elever med – det er ligesom, at der ikke er samarbejde nok...”(kursusdeltager)

⁷ Ved de meget uddybede citater har jeg spurgt om lov til at citere personen ved navn og skole.

”Jeg ved ikke om du ved det, men Bråskovgårds weekenden var en rigtig, rigtig god weekend. Vi bakkede op, betalte kørsel etc. Det er en unik mulighed for dem [eleverne], for at se hinanden og tale grønlandsk – det var helt vildt godt. Det er noget vi overvejer at gøre næste år – det var et fantastisk initiativ – man skal huske at gøre noget ekstra, mit håb er at det ”ekstra” gør, at de bedre falder ind”(kursusdeltager)

4.2. Temanummeret

Temanummeret ”Kunsten at kramme et snefnug” er udgivet i ca. 7000 eksemplarer. I forhold til dataindsamlingen (bilag 3) valgte jeg først og fremmest at spørge samtlige ti deltagere fra kurset om de havde læst temanummeret, hvad deres holdning var til idéen om et temanummer, og om det i øvrigt havde givet dem viden, de ikke havde fået på kurset. Otte deltagere ud af ti havde læst, eller skimmet, temanummeret. Alle otte syntes det var en god idé, men ingen fik noget ud af temanummeret, som kurset ikke havde givet dem. Der var dog ikke nogen som gav udtryk for, at det var en mangel. De så mere temanummeret som noget, der underbyggede kurset – en ”reminder” om den viden de fik med fra kurset. Flere tilføjede også, at det var en god måde at komme ud til en bredere skare af efterskolemedarbejdere, som fx ikke havde været med på kurset.

For at få indblik i hvordan efterskolemedarbejdere, som ikke var på kurset har oplevet temanummeret, kontaktede jeg derfor fem skoler med et større antal grønlandske elever og som ikke havde haft medarbejdere på kursus. De fem læsere jeg fik fat i, havde alle nogen erfaring i arbejdet med grønlandske elever og havde alle læst, eller skimmet, temanummeret. De havde alle fået temanummeret som et indstik i efterskolebladet og vurderede at der var et behov for dette temanummer – flere fortalte, at deres kolleger også havde læst det. Deres holdning til ideen om et temanummer var for tre af læserne, at det var en ”rigtig god idé”, en anden sagde ”yderst positivt” og en tredje sagde ”en god ide”. De havde valgt at læse det pga. deres arbejde med grønlandske elever og vurderede at det var ”yderst relevant”, ”meget relevant” eller ”relevant” for deres arbejde. I forhold til hvad der fungerede godt i temanummeret, fremhævede to læsere titlen ”Kunsten at kramme et snefnug”, som de syntes var meget smuk. Layoutet blev fremhævet som ”lækkert”, overskueligt og præsentabelt. Det, at artiklerne kom fra forskellige positioner, fx forskere, lærere og elever, blev fremhævet som godt. Generelt havde temanummeret givet de fem læsere en indsigt i de grønlandske elevers baggrund. Det havde sat tanker i gang, fx sagde et par af læserne i forhold til temanummeret:

”Yderst relevant – der er stor kulturforskel [mellem Grønland og Danmark]– det er relevant, at man bliver sat ind i hvem det er, man modtager – nogle [eleverne] kan ikke sproget og nogle har aldrig været her – hvad kommer de med og hvordan er det for dem at være her?” (læser)

”Beskrivelsen [i temanummeret] af hvordan de reelt har det med at komme her, deres private liv, familieliv, følelser, osv. – det familiære og følelsesmæssige som kan være svært at nå ind til, det var relevant at læse om. Det er jo ikke verdens mest åbne folkefærd – bladet satte tanker i gang, der kom nye vinkler” (læser)

”Sommetider stoppe op og tænke, i stedet for at blamere dem [eleverne]– bruge lidt ekstra tid til at give besked, ekstra opmærksomhed – de kommer jo ikke bare hjem engang i måneden – det er vigtigt at det fungerer med kontaktfamilierne – det har sat mere fokus [temanummeret]” (læser)

I forhold til, om de havde brugt noget af deres viden i praksis, svarede tre ”ja”. To gav udtryk for, at de ikke var blevet direkte inspireret til ændring af praksis, dog var en af dem blevet inspireret til at få egne grønlandske elever til at fortælle om Grønland for de andre elever. Det læserne havde taget med sig i undervisningssammenhæng var fx at være mere bevidst om sprogets betydning:

”Det, at de [eleverne] kan have svært ved at klare tilværelsen i Danmark – at ”face” hverdagen – hvordan man så skal prøve at forstå deres forhistorie, men ikke ynke dem. Og så det sproglige – de snakker ikke så meget, vi er plaprende hele tiden – det har jeg også lært noget af. Jeg prøver at bruge mimik som dem og aflæser deres [mimik] fx i danskundervisningen. [...]Nu har jeg fem på holdet [dansk som andetsprog]. Jeg har meget bestemt sagt, at der ikke må tales grønlandsk i dansktimerne – det har været svært, men jeg er blevet mere bestemt. Jeg har selv forsøgt at lære noget grønlandsk og forstå mimikken – jeg forsøger at sætte mig i deres sted – det har været inspiration fra bladet” (læser)

En anden brugte perspektiver fra bladet til at motivere de grønlandske elever:

”Jeg vidste meget i forvejen, men jeg synes alligevel, at jeg har ændret nogle ting – fx i undervisningen af grønlandske elever. Jeg har faktisk også brugt dele af det [temanummeret] i mine timer med de grønlandske elever – ikke som undervisningsmateriale, men jeg fortæller fx nogle af de faktuelle ting omkring grønlandske elever på efterskole for at vise dem vigtigheden i et efterskoleophold [...] – en øjenåbner med sådan et tillæg” (læser)

5. Øvrige kommentarer

Flere af de interviewede personer havde også andet at tilføje om arbejdet med de grønlandske elever, der kan være relevant at tage med for at få indblik i, hvad der rører sig indenfor indsatsprojektets felt:

”Jeg tror de fleste lærere er blevet mere opmærksomme på de grønlandske elevers behov. Sådan opfatter jeg det i hvert fald” (oplægsholder)

”Jeg er imponeret over den interesse skolerne lægger i arbejdet med de grønlandske elever – et flot arbejde vi håber, kan bevares” (oplægsholder)

”... vigtigt at vi ser dem som enkeltpersoner ligesom alle mulige andre elever – det bliver så let en gruppebetegnelse, hvor vanskeligheder overstiger virkeligheden” (kursusdeltager)

”Jeg kunne godt tænke mig en meget kortfattet folder om, hvad de økonomiske rammer egentlig er – hvor kan man søge penge, fonde etc. Det kunne være rigtig fint, hvis man gør mere ud af sprogscreening inden de tager af sted. Det er fint at blive ved med at lave forskellige inspirationsdage – med nye ting selvfølgelig” (kursusdeltager)

”Screeningstanken kan jeg ikke lide – man skal tage grønlandske elever fordi man er villigt til at yde ekstra – ikke for at fylde op” (kursusdeltager)

”Vi skal have en studierejse til Grønland for efterskolelærere målrettet til de skoler der er fokuseret på grønlandske elever – det ville det være oplagt. Vi har en gruppe, der ikke umiddelbart passer ind, og hvis ikke man er villig til at tage det ekstra ansvar, så bliver det ikke en succes. Der skal en ekstra kontaktperson på, en som kan støtte op om, hvad vil det sige at bo i et andet land, som kan tage med på indkøbsture, være behjælpelig ved lægebesøg etc.” (kursusdeltager)

”Det med andetsprog – jeg synes, at der mangler samarbejde mellem skolerne – hver skole famler i blinde. Vi bliver ved med at se det som problem, det synes jeg er forkert. Vi glemmer at se på dem som enkelt individer – de praktiske problemer skal ikke være deres problemer – vil man have grønlandske elever eller ej? Hvis man vil, så må nogle tage sig af det” (kursusdeltager)

”jeg synes det er fantastisk at de overhovedet kommer herved – at forældrene tør at sende dem – får de så meget ud af det som man håber? Det kunne jeg godt tænke mig at vide” (læser)

”En mor til en grønlandsk elev fortalte at hun [eleven] ofte kom for sent, eller slet ikke kom til timerne på Grønland. Her møder hun altid til timerne. Her kommer de altid til timerne – hvad sker der, når de vender hjem? det ved man jo ikke...” (læser)

6. Konklusion og fremtidige udviklingsperspektiver

6.1. Indsatsprojektets forløb

Som nærværende rapport har illustreret, har indsatsprojektet forløbet som forventet ifølge ansøgningen til bevillingsnævnet (bilag 1). Behovsanalysen for indsatsen er lavet på baggrund af de to evalueringsrapporter og Maren Ottar Alstrups egen erfaring fra arbejdet i pædagogisk enhed. Der er arbejdet systematisk med behovsanalysen ved at opsamle anbefalinger i notatet (bilag 2) og bruge anbefalingerne, fx i forhold til det sprogpædagogiske, kulturmødet og kontaktfamilier som temaer på kurset og i temanummeret. Målgruppen – efterskolemedarbejderne - har givet udtryk for, at kurset og temanummerets indhold har været relevant for deres arbejde, hvilket endvidere dokumenteres gennem de empiriske eksempler, der illustrerer, hvordan ny viden fra kurset eller temanummeret, har ført til ændret praksis. Dermed har indsatsen som helhed opfyldt målsætningen om at styrke efterskolemedarbejderes kompetencer i deres arbejde med grønlandske elever.

Som denne evaluering illustrerer, er der anbefalinger fra de to evalueringsrapporter og Maren Ottar Alstrups notat (bilag 2), som ikke har været i fokus i indsatsen 2008 og som derfor kan tænkes ind i eventuelle, fremtidige indsatser. Ud fra de to evalueringsrapporter⁸ kan her opridses følgende fremtidige udviklingsperspektiver:

1. Uddannelsespolitisk afklaring. Efterskolemedarbejdere efterspørger tydeligere målsætning omkring de grønlandske elevers ophold, også i forhold til hvilke forventninger der er forbundet med Hjemmestyrets tilskudsordning.
2. Vejledning. Det anbefales at styrke vejledningen på efterskolerne i forhold til de grønlandske elevers videre uddannelsesmuligheder, samt at udvikle en bedre koordinering imellem danske og grønlandske institutioner og myndigheder.
3. Vidensdeling og samarbejde efterskolerne imellem. Vidensdeling og samarbejde imellem skoler der har grønlandske elever, bør styrkes. Her anbefales det, at udgive fx en ”best practice” indenfor området. Endvidere illustrerer evalueringsrapporten fra jcvu samarbejde skoler imellem som kan inspirere.

⁸ (Daugaard 2004; Daugaard et al. 2005; Direktoratet et al. 2005)

4. Forældrekontakten. Denne bør styrkes idet fx sprog- og kulturforskelle, geografisk afstand mv. kan blokere for kontakten, der kan være af stor betydning for den grønlandske elev.
5. Rekruttering og fastholdelse. Information om efterskolelivet til kommende grønlandske elever bør styrkes med henblik på at forebygge frafald og skabe en bedre forventningsafklaring for eleven. Sprogtest kan anvendes i forbindelse med ansøgning, for at afdække om eleven har forudsætninger for et efterskoleophold. Under opholdet anbefales det, at der etableres 'reservekontaktfamilier' da eleven kan risikere at stå uden et sted at tage hen i fx ferier. I jcvu rapporten arbejdes der også med ideen om et chatrum for grønlandske elever, både i forhold til tiden før, under og efter opholdet, samt ideen om en kulturekskursion til København.
6. Elevinddragelse. I skoleudvikling relateret til grønlandske elever, kan et øget fokus på elevinddragelse skabe bedre ejerskab over udviklingen for alle involverede.

6.2. Kurset og temanummeret

I forhold til kursets indhold har samtlige deltageres respons generelt været positiv. De vurderer, at de har fundet kurset relevant i forhold til deres arbejde og de fleste giver udtryk for, at de anvender viden fra kurset i deres arbejde med grønlandske elever i større eller mindre grad. Fordi kursusedtagernes erfaring med at arbejde med grønlandske elever er så differentieret, hvilket bliver synligt, når de beskriver deres forskellige udbytte af kurset, kan det overvejes om lignende fremtidige arrangementer skal give mulighed for at rette sig til både dem, som er nye indenfor feltet og dem med mange års erfaring. Nogle deltagere efterspurgte endvidere mere vidensudveksling skolerne imellem og mindre "en-vejs-kommunikation".

Selvom der generelt var megen tilfredshed med de to kurser falder det dog i øjnene, at der var så stor en forskel på fremmødet i Jylland og på Sjælland (hhv. 41 og 14 deltagere). Retrospektivt kunne man enten have gjort mere for at rekruttere til sjællandsdagen, eller lagt flere ressourcer på et samlet kursus, hvor muligheden for at vælge mellem forskellige workshops alt efter erfaring og interesse var til stede. Her kunne der også have været indlagt en organiseret netværksdeling for de interesserede. Endvidere kunne det, i forlængelse af kurset være relevant at invitere til en netværksdag, hvor det er lærernes egne erfaringer som er i fokus. De kunne fx holde oplæg for hinanden, havde debatfora, netværksdyrkning og iværksætte initiativer i samarbejde med hinanden.

Også i forhold til temanummeret har samtlige læsers respons generelt været positiv. De har alle fundet indholdet relevant i forhold til deres arbejde. Dem som har været på kursus har generelt oplevet temanummeret som en opsummering af kurset. I forhold til temanummeret som form har samtlige læsere set det som et godt tiltag. Der er kommet forslag til Torben Elsig om, at oversætte

temanummeret til grønlandsk, fordi nogle skoler rekvirerede det for at sende det op til kommende elever på grønland og derfor kan det overvejes, at udgive en lignende udgave målrettet til de kommende elever og deres forældre på grønlandsk. Torben Elsig vurderer, at der er en stor kommunikationsopgave forbundet til området vedrørende grønlandske elever, idet der er mange forskellige personer, man skal nå ud til. Udover trykt materiale kan man også overveje små, korte filmstrimler på nettet, som måske vil appellere til de unge.

Kurset og temanummeret har helt konkret ført indtil flere tiltag med sig, som kvalificerer arbejdet med de grønlandske elever jf. målsætningen. Flere deltagere har delt deres viden med deres kolleger efter kurset ved fx at holde oplæg på lærermøder. To skoler har direkte inspireret fra kurset afholdt weekends for grønlandske elever (bilag 7). Flere skoler har givet udtryk for, at de overvejer at afholde en tilsvarende weekend. Endvidere er en lærer blevet inspireret til at udarbejde en årsplan i forhold til arbejdet med grønlandske elever. Kurset har også ansporet til ændret praksis i forhold til rekruttering af elever, fx i forhold til kontakten imellem skole og elev før skolestart. På kurset opstod der samarbejder et par skoler imellem. Kurset og temanummeret har også ansporet til, at flere medarbejdere har inddraget de grønlandske elever i rekruttering og formidling om Grønland, fx ved at de grønlandske elever har skrevet brev til kommende elever, og på nogle skoler har grønlandske elever holdt oplæg om Grønland. Dertil kommer ændret praksis ved øget opmærksomhed på fx undervisningsmateriale, didaktik, og mellem menneskelig kontakt.

Ud fra de interviewede personer i denne evaluering (bilag 3) kan følgende fremtidige udviklingsperspektiver opridses:

1. Samarbejde og partnerskab. Der efterspørges koordineret netværkssamarbejde på nationalt plan. Her vil det være hensigtsmæssigt, at skolerne har et forum, hvor de kan kommunikere med hinanden, hvis de ønsker samarbejdspartnere til arrangementer og til koordinering, når initiativer som weekends for grønlandske elever bliver iværksat på flere skoler. Hvis sådan et netværk skal fungere, kræver det en ekstra indsats at igangsætte og fastholde udviklingen af det. Da det er et projekt på nationalt plan, kan det være en fremtidig udfordring til Efterskoleforeningen. Frem for, eller som supplement til, fremtidige kurser kan det overvejes at afholde netværksdage, hvor der samles op på erfaringer og hvor der igangsættes samarbejder skoler imellem.

2. Viden og læring. Også i forhold hertil efterspørges der et koordineret netværkssamarbejde på nationalt plan. Sådan et netværk kan anvendes til vidensudveksling, når gode ideer spirer på skolerne, såsom gode erfaringer med udarbejdelsen af en årsplan, weekends for grønlandske elever, korrespondance med de grønlandske familier før skolestart etc.

Ud fra interviewene blev det klart, at efterskolemedarbejderne har differentierede behov for viden og sparring omkring arbejdet med grønlandske elever. Her anbefales en øget opmærksomhed på, hvordan der tages hensyn hertil i fremtidige indsatser, og hvordan man kan skabe bedre grobund for idéudveksling og gensidig inspiration og motivation skoler imellem.

Som rapportens empiri viser, sidder efterskolemedarbejderne inde med megen erfaring, hvilket kan være endnu et incitament for at udvikle en 'best practice' – en udfordring kan være, hvordan en sådan skabes og processuelt udvikles og revideres. Desuden foreslår en lærer muligheden for en studietur til Grønland for efterskolemedarbejdere der har stor interesse indenfor feltet.

3. Information og kommunikation. Her er der blevet foreslået materiale på grønlandsk, lignende temanummeret, målrettet til de kommende elever og deres familier i Grønland. Desuden mere aktivitet på Efterskoleforeningens hjemmeside⁹, fx upload af temanummeret som fil, upload af en 'best practice' og evt. muligheden for et chatrum for grønlandske elever. Desuden kunne hjemmesiden også være udgangspunktet for et nationalt, koordineret netværk.

4. Elevinddragelse. Jf. de to evalueringsrapporter og flere af efterskolemedarbejdernes egne erfaringer, kan eleverne i højere grad komme "mere på banen" og inddrages i udviklingen af fremtidige indsatser. Som illustreret i denne rapport kan eleverne skrive breve til kommende elever eller holde oplæg for de øvrige elever om Grønland. De grønlandske elevers egne oplevelser af, og holdning til, efterskolelivet kan også tænkes yderligere ind i nye projekter og vidensudveksling, fx i udviklingen af en 'best practice'.

At bygge bro fra de skitserede udviklingsperspektiver og ind i det fremtidige arbejde i forhold til grønlandske elever på efterskole, er en udfordring for efterskolemedarbejdere landet over. De efterskolemedarbejdere, som er interviewede til denne rapport har nogen eller meget erfaring i arbejdet med de grønlandske elever og giver generelt udtryk for et stort engagement i dette arbejde. Samtidig ser flere af medarbejderne det også som en betydelig udfordring, hvortil de efterspørger opbakning jf. de fremtidige udviklingsperspektiver.

Efterskoleforeningen anbefales fortsat at støtte op om denne udvikling vedrørende kvalificering af de grønlandske elevers efterskoleophold, fx gennem fremtidige, fokuserede indsatser indenfor området, med øget opmærksomhed på de strukturelle udfordringer der ligger i hhv. koordinering af samarbejde og vidensdeling på nationalt plan.

⁹ Efterskole.dk og Efterskoleforeningen.dk

7. Litteratur

Babbie, Earl

2000 *The Practice of Social Research*. Belmont: Wadsworth.

Direktoratet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke (i samarbejde med konsulentfirmaet 3U v/Lars og Jytte Wind)

2005 *Redegørelse – vedrørende evaluering af ordningen vedr. tilskud til efterskoleophold i Danmark*. Direktoratet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke og 3U.

Efterskolen

2007 Årgang 40, nr. 7, d. 21. november, s. 10.

Efterskolebladet

2008 Temasektion: "Kunsten at kramme et snefnug" I: Årgang 41, august.

Ervin, Alexander M.

2005[2000] *Applied Anthropology – Tools and Perspectives for Contemporary Practice*. Boston. Pearson.

Daugaard, Line Møller (jcvu – nuværende VIA university college)

2004 *Evaluering – Grønlandske elever i efterskolen med fokus på dansk, vejledning og dansk/grønlandsk kultur*. Jcvu.

Daugaard, Line Møller, Kitte S. Kristensen og Riemann, Søren

2005 *Statusrapport – på vej mod en andetsprogs pædagogik for grønlandske efterskoleelever*. Jcvu.

Mikkelsen, Hans & Riis, Jens O.

2003 "Metodeblad: Interessentanalyse" I: *Grundbog i projektledelse*. s. 257-264. Rungsted: Prodevo.

Spradley P. James

1980 "Asking descriptive Questions" I: *Participant Observation*. New York: Holt Rinehart and Winston

Datagrundlag

Dokumenter

Direktoratet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke (i samarbejde med konsulentfirmaet 3U v/Lars og Jytte Wind)

2005 *Redegørelse – vedrørende evaluering af ordningen vedr. tilskud til efterskoleophold i Danmark.*
Direktoratet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke og 3U.

Daugaard, Line Møller (jcvu – nuværende VIA university college)

2004 *Evaluering – Grønlandske elever i efterskolen med fokus på dansk, vejledning og dansk/grønlandsk kultur.* Jcvu.

Daugaard, Line Møller, Kitte S. Kristensen og Riemann, Søren

2005 *Statusrapport – på vej mod en andetsprogs-pædagogik for grønlandske efterskoleelever.* Jcvu.

Endvidere information fra bilagene.

Interviewede personer

Ansvarshavende:

Maren Ottar Alstrup

Toben Elsig

Interviewet 2 ud af i alt 2 ansvarshavende

Oplægsholdere:

Interviewet 4 ud af i alt 6 oplægsholdere

Kursusdeltagere – Københavns Idrætsefterskole, Sjælland:

Interviewet 4 ud af i alt 14 deltagere

Kursusdeltagere – Hammerum Fri- og Efterskole, Jylland:

Interviewet 6 ud af 41 deltagere

Læsere af temanummeret:

Interviewet 5 læsere

De interviewede efterskolemedarbejders skoler har imellem 3 og 11 grønlandske elever i skoleåret '08/'09

I alt 21 kvalitative interviews

Varighed fra ca. 10 min til 1 time – gennemsnitlig tid ca. 30 min.

Foretaget mellem d. 12. - 27. november 2008

Oversigt over spørgeguides

Spørgeguide – Maren Ottar Alstrup

Navn: Maren Ottar Alstrup

Interviewdato:

Før blad

- Hvordan fik du ideen til at igangsætte et temanummer?
- Hvordan forsøgte du at afdække behovet temanummer?
- Hvordan planlagde du/I temanummeret?
- Hvilke temaer forsøgte du/I at få dækket ind i bladet?
- Hvordan udvalgte du/I oplægsholdere/skribenter?
- PR? – målrettet til hvem?
- Hvordan distribuerede du/I temanummeret?

Nu (efter udgivelse)

- Hvordan er din egen oplevelse af temanumret?
- Har du oplevet noget respons på temanumret? Evt. uddyb.

Fremtid

- Ville du ændre noget, hvis du skulle lave temanumret igen? Evt. hvad?

Før kursusdage

- Hvordan fik du ideen om at lave et kursus?
- Hvordan forsøgte du at afdække behovet for kursus?
- Hvordan planlagde du kurset?
- Hvilke temaer forsøgte du at få dækket ind kurset? Samme som temanummer?
- Hvordan udvalgte du oplægsholdere/skribenter?
- PR? – Hvordan 'rekrutterede' du til kurset?
- Hvordan opbyggede du kursusdagen? Selve formen? Var der en underlæggende logik?
- Hvorfor ikke kursus for vejledere?

Kursusdagene

- Hvordan oplevede du kurset? (hhv. begge dage og adskilt)
- Hvordan oplevede du deltagernes aktivitet/respons under og evt. efter kurset? (var de in- eller aktive, u/tilfredse)

Fremtid

- Har du siden fået opmærksomheder som du ville inddrage i et nyt kursus?
- Ville du ændre noget, hvis du skulle lave kurset igen? Evt. hvad?
- Har du fået noget respons på kurset efterfølgende? Evt. uddyb?

Andet

- Undervisning – ind under DSA eller særskilt – hvordan fungerer det i praksis?
- Er der mere kursusmateriale jeg mangler at få?
- Er der materiale omkring temanumret jeg mangler at få?
- Hvordan er der blevet fulgt op på vejlederbehovet?
- Dobbelte årgang – hvad indebærer det?
- Notat vedlagt?

Spørgeguide – Torben Elsig

Navn: Torben Elsig

Interviewdato:

Før blad

- Hvordan planlagde du/I temanummeret?
- Hvilke temaer forsøgte du/I at få dækket ind i bladet?
- Hvordan udvalgte du/I oplægsholdere/skribenter?
- PR? – målrettet til hvem
- Hvor mange eksemplarer? Indstik og temanumre?

Nu (efter udgivelse)

- Hvordan er din egen oplevelse af temanumret?
- Har du oplevet noget respons på temanummeret? Evt. uddyb.

Fremtid

- Ville du ændre noget, hvis du skulle lave temanumret igen? Evt. hvad?
- Andet du har lyst til at tilføje om temanummeret?

Spørgeguide, oplægsholdere

Navn:

Skole/arbejdsfunktion:

Kursusdato:

Interviewdato:

Før kurset

- Hvordan vil du kort beskrive din erfaring i forhold til arbejdet med grønlandske elever?

Kursusdagene

- Hvordan oplevede du kurset? Var der evt. forskel på de to dag?
- Hvilke temaer og/eller problemstillinger kom du ind på?
- Hvordan oplevede du deltagerens respons under og evt. efter kurset? (var de in -eller aktive, u/tilfredse)
- Var der noget der overraskede dig i forhold til deltagerens viden og beskrivelse af praksis erfaring om arbejdet med de grønlandske elever?

Efter kurset

- Har du siden fået opmærksomheder som du ville inddrage, hvis du skulle lave oplægget igen? Evt. hvad?
- Andet du har lyst til at tilføje om kurset eller efterskolernes arbejde i forhold til grønlandske elever?

Spørgeguide, kursusdeltagere fra begge kurser

Navn:

Skole:

Kursusdato:

Interviewdato:

Før nutid (før og under kurset - vidensdannelse)

Tænk tilbage til kurset i foråret og forsøg at genkald dig din oplevelse af det.

- Hvordan vil du kort beskrive din erfaring i forhold til arbejdet med grønlandske elever?
- Hvordan hørte du om kurset?
- Så du at der var et behov for kurset?
- Hvad fik dig til at deltage i kurset?
- Kan du huske hvilke temaer og/eller problemstillinger der var specielt relevant/irrelevant for dig? Hvorfor?
- Hvordan vurderer du generelt kursets relevans i forhold til dit arbejde?
- Hvad fungerede godt på kurset? Kan du nævne tre ting?
- Hvad fungerede mindre godt på kurset? Kan du nævne tre ting?

Nutid og det fremadrettede (anvendelsen af erfaret viden - ændret egen praksis - fremtidige udviklingsperspektiver)

Jeg vil nu spørge ind til dit arbejde med grønlandske elever i din hverdag

- Har du fået ny viden på kurset, som har været brugbare i dit daglige arbejde på skolen?
 - Hvis nej, hvad vurderer du kan være årsagen?
- Hvis ja, kan du beskrive et eller flere eksempler på, hvordan du har brugt denne viden i praksis?
 - Tror du, at de grønlandske elever har mærket en forskel?
 - Har det været let/svært at bruge din nye viden i praksis? Hvorfor?

Kursus vs. temanummer

- Har du læst temanummeret ”kunsten at kramme et snefnug”? om grønlandske elever, der udkom sammen med Efterskolebladet i august i år?

Nej

Ja

- Hvad er din holdning til ideen om et temanummer?
- Har du fået noget ud af temanummeret, som kurset ikke gav dig?

- Er der andet du har lyst til at tilføje om kurset, temanummeret eller arbejdet med grønlandske elever?

Navn:

Skole:

Interviewdato:

Fortid (baggrund og vidensudvikling)

- Hvordan vil du kort beskrive din erfaring i forhold til arbejdet med grønlandske elever?
- Hvordan fik du fat i temanummeret?
- Så du at der var et behov for temanummeret?
- Hvad er din holdning til ideen om et temanummer?
- Hvad fik dig til at læse temanummeret?
- Kan du huske hvilke temaer og/eller problemstillinger der var specielt relevante/irrelevante for dig?
- Hvordan vurderer du generelt temanummerets relevans i forhold til dit arbejde?
- Hvad fungerede godt i temanummeret? Kan du nævne tre ting?
- Hvad fungerede mindre godt i temanummeret? Kan du nævne tre ting?

Nutid og det fremadrettede (anvendelsen af erfaret viden - ændret egen praksis - fremtidige udviklingsperspektiver)

Jeg vil nu spørge ind til dit arbejde med grønlandske elever i din hverdag

- Har du fået ny viden fra temanummeret, som har været brugbare i dit daglige arbejde på skolen?
 - Hvis nej, hvad vurderer du kan være årsagen?
 - Hvis ja, kan du beskrive et eller flere eksempler på, hvordan du har brugt denne viden i praksis?
 - Tror du, at de grønlandske elever har mærket en forskel?
 - Har det været let/svært at bruge din nye viden i praksis? Hvorfor?
- Andet du har lyst til at tilføje om temanummeret eller arbejdet med grønlandske elever?

Træf for Grønlandske elever på Bråskovgård Efterskole

Fredag 14. november

16.00-18.00	Ankomst og indkvartering
18.00	Aftensmad og Velkomst
19.00	Rundvisning på skolen v. BGE-elever
20.00	Cafe (opholdsstue/spisesal) <ul style="list-style-type: none">• Bordfodboldturnering• Poolturnering• Andre spil
22.00	Film i samlingsalen
24.00	Godnat i Samlingsalen

Lørdag 15. november

9.00-10.00	Morgenmad
10.30	SMS skattejagt i området.
12.00	Frokost
13.30-15.00	Samling m. sang og aktiviteter v. Det Grønlandske Hus i Århus.
15.00	Eftermiddagste
16.00	Inndeling i hold og planlægning af underholdning til aftenen.
18.00	Aftensmad
19.30	Fest m. musik og andet godt i samlingsalen/opholdsstuen. <ul style="list-style-type: none">• Grupperne underholder• Åben scene• Karaoke

Søndag 16. november

9.30-10.30	Brunch og oprydning i Hallen
11.00	Afslutning og Farvel